

Med blikk på forskning og organisering

Trenger vi en ny organisering av universitetsklinikkene og de medisinske fakultetene? Det var et av temaene da Leger i vitenskapelige stillinger (LVS) møttes til årsmøte og konferanse i Tromsø i april.

Andre temaer som ble drøftet var bl.a. om universitetsklinikkenes virksomhet er forskningsbasert, finansiering av medisinsk forskning og undervisning.

Bør investere i forskning

Høykostlandet Norge bør investere i forskning for å bygge et kunnskapsbasert, tertiært næringsliv, sa Hans M. Borchgrevink fra Norges Forskningsråd. Han viste til Soria Moria-erklæringen om å ha ambisiøse mål for norsk forskning. – Hovedårsaken til den lave satsingen på forskning i Norge er at norsk næringsliv er satt sammen på en slik måte at vi har lite forskningsintensiv industri, sa Borchgrevink. Det er mange gode grunner for å satse på forskning; bl.a. gir forskning høy avkastning og kjempestor samfunnseffekt. I følge OECD bør det offentlige finansiere den forskning norsk næringsliv ikke utfører. – For å øke muligheten for kunnskapsoverføring fra forskning til innovasjon og ny næringsvirksomhet, bør man stimulere flerfaglig nettverks-samarbeid mellom gode forskergrupper, som i de norske og nordiske «Sentre for fremragende forskning», og samlokalisering av universiteter, forskningsinstitutter, sykehus, forskningsparker og industrien, sa han. – Av norske doktorgrader under Det medisinske fakultet i 2006 hadde bare 35 % legebakgrunn – en fare for klinisk

forskning og forskningsbasert behandling. Internasjonal forskermobilitet er økende: av alle doktorgrader avlagt i Norge er nå ca. 25 % av utenlandske statsborgere, sa han.

Forskning fjernet fra offentlig debatt

– Vi har en regjering som er mye mer opp-tatt av å dele enn å skape, sa Christl Kvam, Akademikernes leder, i sitt foredrag. – Det forklarer Regjeringens «hvileskjær», sa hun. – Hjerter er ikke fullt av forskning og høyere utdanning – derav dette hvileskjæret.

Kvam sa at Akademikerne er sterkt kritisk til hvileskjæret. – 3 % målet i Soria Moria-erklæringen er dødt, og forskning har forsvunnet fra den politiske debatt og dagsorden, fastslo hun, og understreket at de ikke vet hva den sittende regjering vil i forhold til forskning og høyere utdanning.

Konsekvensene er at det avsettes altfor få basisbevilgninger til universitet og høyskolesektoren. Dette rammer forskningen hardest og er et brudd i den viktigste forutsetningen om stabile rammebetingelser, sa Kvam. Kortsiktighet i finansieringssystemer gir dessuten dårlige lønns- og arbeidsbetingelser for forskere, og uforutsigbare rammebetingelser for det offentlige svekker privat sektors forskningsbidrag, sa hun.

Vi har forskere på tross av og ikke pga. lønnsbetingelser, sa Kvam som mente at et forskningsfond vil være svar på behovet for langsiktig og stabil forskning. – Det må bli bedre lønns- og arbeidsbetingelser for forskere i Norge og tettere dialog mellom næringsliv og forskningssektoren, sa hun og understreket at det er viktig å satse på noe for å kunne dele ut velferdsgoder også i fremtiden. – Det må være en forskningsfinansiering som også har rom for de visjonære prosjekter, sa Christl Kvam og fortalte at de landene som i dag satser mest på utdanning og forskning, er India og Kina.

Fremtidens olje

– Hjernekapasitet bør bli «fremtidens olje», sa Harald T. Nesvik, fra Fremskrittspartiet i sin innledning. Nesvik har sittet i Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget i ti år, og leder komiteen inneværende stortingsperiode. – Vi må tenke tverrsektorielt, og langsiktig og få forskning opp på dagsordenen, sa han og understreket at forskning må prioriteres i større grad for å sikre fremtidens verdiskaping.

Nesvik inviterte forskerne til å opprette kontakt med sentrale helsepolitikere, slik at disse kan få mer kunnskap om dette temaet. – Det er også viktig at dere snakker om forskning i Stortinget, sa han.

Vil beholde dagens struktur

De tradisjonelle basalfagene er i oppløsning. Den gamle strukturen med de gamle basalfagsinstituttene eksisterer nesten ikke – fagene har endret karakter, sa professor Ole Sejersted ved Universitetet i Oslo. – Vi ser en sterk grad av profesjonalisering av medisinen og – avakademisering, studieplanen har endret karakter, og det er vanskelig å skaffe akademisk skolerte lærere i flere fag. Det har vært en stor grad av profesjonalisering og den akademiske medisin har vært på retur. Det er et potensielt problem dersom man ønsker at medisinen skal ha en akademisk forankring, sa han, og fikk støtte av professor Jon Lekven ved Universitetet i Bergen, som mente at man må få en ordentlig dialog med universitetene om medisinerutdanningens plass. Hele utdanningsløpet fra grunnstudium til spesialist- og doktorgradsutdanningen bør sees under ett.

– Både universitetene og helseforetakene har lovhjemlet ansvar både for undervisning og forskning, sa Sejersted, noe som har ført

Det nye styret i LVS. Fra v. Amund Gulsvik, Universitetet i Bergen, Anna Midelfart (leder), Sonja Steigen, Universitetet i Tromsø (vara), Kristin Viste, Universitetet i Bergen (vara), Kirsti Ytrehus, Universitetet i Tromsø og Helge Bjørnstad Pettersen, NTNU/St. Olavs Hospital. Fredrik Müller, Universitetet i Oslo og Kaare M. Gautvik, Universitetet i Oslo/Ullevål Universitetssykehus (vara) var ikke til stede. Foto Lise B. Johannessen

til en rolleforvirring. – Skal vi få til en god samordning, må det bli en klarere ansvarsfordeling og bedre felles styring av virksomheten ved de medisinske fakultetene og ved universitetssykehusene. Det er et innfløkt system med kaotisk rollefordeling, sa han.

Sejersted stilte også spørsmålet om medisinsk forskning har en egen identitet? Kan all medisinsk forskning overlates til andre, spurte han og viste til at det er få leger i forskning. – Svaret er nei, men vi trenger en opprydding i forhold til lokalisering, innhold og utdanning, sa han, men var klar på at et eget profesjonsuniversitet ikke er aktuelt for medisin.

– Vi må ha en klar rollefordeling og jeg tror kanskje dagens modell med medisinske fakulteter på universitetene er den beste, sa Sejersted. – Det vil både ivareta akademisk forankring og akademisk frihet. Men, understreket han, vi må bli kvitt professor I og professor II-skillet. Vi bør bare ha én type professorater kombinert med klinisk stilling, og fordelingen mellom sykehusstilling og universitetsstilling bør være fleksibel. Publikasjoner må telle fullt ut i begge systemer – både på universitetene og i helseforetakene og ikke brøkkeles som nå.

– De medisinske fakulteter bør kreve at de øremerkede forskningsmidler fra Helse- og omsorgsdepartementet forvaltes av fakultetene. De kan også brukes til å styrke rekrutteringen av leger til akademiske stillinger. Da vil vi få en tydeligere betoning av medisin som et akademisk fag, ikke bare en profesjon, fastslo professor Sejersted, som også leder Legeforeningens forskningsutvalg.

Faglighet må være forskningsbasert

Stener Kvinsland, administrerende direktør ved Haukeland Universitetssykehus stilte spørsmål om universitetsklinikkene virksomhet er forskningsbasert. Universitetsklinikkene virksomhet skal være forskningsbasert, og er det i stor grad, men det er fortsatt mye å forbedre, sa han. Han understreket at det eneste grunnlaget for å styre er faglighet, og at faglighet er og må være forskningsbasert.

Dekan Thoralf Hasvold ved det medisinske fakultet, Universitetet i Tromsø, mente at et grunnleggende problem er forventningsgapet, og at mulighetene for det som er mulig å få til, er økende. Han sa også at forskningen blir salderingsposter i et stramt budsjett. Helse Nord har 12 % av totale midler og betjener 10 % av befolkningen. Sykehusene i nord produserer 6,5 % av klinisk forskning og Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN) står for noe over 90 % av denne forskningen.

Både Thoralf Hasvold, Per Omvik som er dekan ved det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen og Finn Wisløff, dekan ved det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo, mente alle at dagens modell med medisinske fakulteter på universitetene er den beste.

Medisinske lærere bør være forskere

Britt-Ingjerd Nesheim, prodekan ved det medisinske fakultetet, Universitetet i Oslo, mente at forskning og forskningsformidling går hånd i hånd. – Jeg tror gode forskere er gode forelesere, sa hun og understreket at utdanning av fremtidens leger er en kjerne-

aktivitet for de medisinske fakulteter og helseforetakene.

– Vi ønsker å utdanne fremragende leger og vi skal sørge for at de blir fremragende, sa hun. – Men vi må gi en forskningsbasert grunnvoll. Vi ønsker lærere som inspirerer til undring, oppfordrer til kritisk tenkning, setter spørsmålstegn ved etablert viten og veileder i søken etter ny viten, sa Nesheim, og understreket det viktige i å være gode forbilder i omgang med pasienter.

– Nødvendig kunnskap om og holdninger til vår teoretiske viten erverves bare gjennom egen forskning, sa hun. – Det blir kun god medisinsk undervisning når lærerne har tid til forskning, tid og inspirasjon til undervisning, og når mange av dem er leger. Vi er nødt til å legge forholdene til rette for å rekruttere leger til medisinske basalfag, fastslo Nesheim.

Bente Mikkelsen, administrerende direktør i Helse Øst, sa at helseforetaket i 2003 laget en bred visjon for forsknings-satsning. De har utarbeidet en regional forskningsstrategi. – Forskning er en lovpålagt aktivitet for helseforetakene og vi har betydelig aktivitet i Helse Øst, sa hun. Helse Øst har satset på kvalitet og økt kvantitet, og forskning er et prioritert satsingsområde. Ansvaret for tilrettelegging for forskning ligger i foretakenes styringslinjer og alle har forskningsutvalg. Hun fortalte at Helse Øst har økt publiseringen med 11 % over tre år, og at de har hatt 30 % økning i doktorgrader fra 2003–06.

Lise B. Johannessen

lise.berit.johannessen@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk

Anna Midelfart gjenvalgt

Professor og overlege ved NTNU/ St. Olavs Hospital, Anna Midelfart, ble gjenvalgt som leder av Leger i vitenskapelige stillinger (LVS) under årsmøtet i april.

I sin tale til årsmøtet viste Anna Midelfart til noen av de viktige sakene LVS hadde oppnådd gjennom foreningens 17-årige eksistens. – Engasjementet og utholdenheten som LVS har vist gjennom alle disse årene, bærer frukter selv om mange synes

utviklingen går langsomt, sa hun. Hun pekte bl.a. på at foreningen har klart å overbevise Legeforeningen om at medisinsk forskning og undervisning er to viktige oppgaver for leger, og at Legeforeningen må intensivere sitt arbeid og engasjement for å bedre kårerne for leger i forsknings- og undervisningsstillinger, samt arbeide for bedre finansiering av medisinsk forskning.

– Etableringen av et allmennmedisinsk forskningsfond er et viktig signal, sa Anna Midelfart. Hun la til at LVS håper at et slikt fond kan utvides slik at det kan bidra til finansiering av forskningsaktiviteten også

innenfor andre fagområder. Hun viste også til de to forskningsdokumentene *Vind i seilene for medisinsk forskning* og *Mot en ny vår for medisinsk forskning?* og oppfordret årsmøtedeltakerne til å delta på Legeforeningens landsstyremøte der forskning er et av temaene som tas opp.

Lise B. Johannessen

lise.berit.johannessen@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk